

Source: Исторически преглед

Historical Review

Location: Bulgaria

Author(s): Svetlana Ivanova

Title: Видинският Варош и канун-и серхад (към отношенията между християни и мюсюлмани на османската военна граница през първата половина на XVIII в.)
The Vidin Varosh and kanun-i serhad (about the relations between Christians and Muslims along the Ottoman military border in the first half of the eighteenth century.)

Issue: 3-4/2015

Citation style: Svetlana Ivanova. "Видинският Варош и канун-и серхад (към отношенията между християни и мюсюлмани на османската военна граница през първата половина на XVIII в.)". Исторически преглед 3-4:83-161.

<https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=541790>

трета страна, в различни единични документи от Видин също се говори за Варош, но вече като институция на християните. Във фискални документи от XVII в. всички християнски махали се събират в общата рубрика Варош³⁴.

Тази изглеждаща непоследователна или многозначна употреба на термина Варош до края на XVII в. продължава, както ще видим, и през XVIII в.

3.3. Новата крепост и „новият“ серхад. На 19 октомври 1689 г. Видин е превзет от австрийците за десет месеца. Повече от век това събитие ще се споменава в османските документите от Видин като „нахлуването на неверниците“ и ще има трайно отражение върху местните жители³⁵. Османците си връщат града, но той е разорен, а населението му – драстично намаляло. Според договора от Пожаревац от 1718 г. Османската империя губи за известен период северозападните части на Видинския санджак – казите Фетхюлислам и Крайна³⁶ и Видин отново става част от османската военна граница серхад³⁷. Това бил новият серхад на империята от XVIII и XIX в., чието изграждане в нашия район започнало, според Радмила Тричкович, около 1717 г.³⁸ И негови центрове, наред с Белград на Дунава, са били Ниш и Видин³⁹. Това била границата на равновесието и отстъпленията, границата срещу стари (Австрия), но и нови противници (Русия), граница на исляма

³⁴ Вж. посочената литература в бел. 3.

³⁵ ОрО, S14, 27–а, док. I. Може да се обърне внимание, че завладяването на Видин от османците се обозначава с други термини, които подлежат на различна юридическа интерпретация: *feth-i hakkaniden berü* /от владетелското завоевание насетне – вж.: *Panaite, V. The Ottoman Law...*, p. 221. Вж. и *Gradeva, R. Osman Pazvantoglu of Vidin...*, p. 119.

³⁶ История на Османската империя. С., 1999, 279–280; *Лачев, М.* Кратка история на храма..., 23–24; *Първев, И.* Балканите между две империи. Хабсбургската империя и Османската държава (1693–1739). С., 1997, с. 71; *Първев, И.* Хабзбурговците на Балканот 1688–1690. – В: Австротурската война 1683–1699 година со посебен осврт на Карпошовото востание во Македонији. Скопје, 1997, с. 66. Отново ще спомена, че тук не разглеждам конкретно измененията в османската гранична линия, нито международно-правния ѝ статут. Вж. и: *Лачев, М.* Административно деление и границите на Видинския санджак през XV–XVII в. – Векове, 1988, кн. 5, *passim*.

³⁷ *Тричковић, Р.* Ниш у великом рату..., 243–245; *Тричковић, Р.* Београдске тврђава и Варош 1739–1789 године. – Годишњак града Београда, кн. 20, 1973, с. 49; *Историја Београда*. Т. 1. Београд, 1974, с. 600; *Градева, Р.* Война и мир...; *Радушев, Е.* Османската гранична периферия..., 189–190. За определянето на границата („*hudud*“) на османците с Влашко в 1718 г. вж.: *Недков, Б.* Османотурска дипломатика и палеография. Т. 2. Документи и речник. С., 1972, 116–117.

³⁸ *Тричковић, Р.* Ниш у великом рату..., 243–245; *Тричковић, Р.* Београдске тврђава..., с. 49. Посочената от Р. Тричкович 1717 г. вероятно трябва да се възприема условно, доколкото още в края на XVII в. започва да се употребява „серхад“ терминология в условията на водещата се война – вж.: ОрО, S 14, л. 26–б, док. II и л. 27–а, док. I от 1701 г.

³⁹ *Тричковић, Р.* Ниш у великом рату..., 213, 243–245; *Тричковић, Р.* Списак мухаиза Београда од 1690 до 1789 године. – *Историјски часопис (ИЧ)*, Т. 18, 1971, 298–299; *Тричковић, Р.* Београдске тврђава..., с. 49.